

Nr 2

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 6 juni 1952 (nr 434) om särskild skolstyrelse i vissa fall.

Till konstitutionsutskottet ha båda kamrarna den 25 januari 1955 hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 46, vari Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 14 januari 1955, föreslagit riksdagen att antaga nedan intagna förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 6 juni 1952 (nr 434) om särskild skolstyrelse i vissa fall.

Beträffande motiveringen till lagförslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet.

I propositionen 1950:133 angående vissa riktlinjer för enhetsskolans ledning och lokala organisation uttalade föredragande departementschefen — efter att ha redogjort för vissa uttalanden av 1940 års skolutredning och 1946 års skolkommision — att den nuvarande ordningen med skilda skolstyrelser för olika skolor vore ur flera synpunkter olämplig och att målet syntes böra vara att åstadkomma största möjliga enhetlighet i skolväsendets ledning inom varje distrikt. I sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 3) över propositionen anslöt sig särskilda utskottet till denna uppfattning.

Med hänvisning till att försöksverksamheten med nioårig enhetsskola redan höstterminen 1951 på vissa orter komme att uppnå klass sju, motsvarande realskolestadiet i de allmänna läroverken och de högre kommunala skolorna, hemställde skolöverstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 maj 1951 om utfärdande av vissa provisoriska föreskrifter beträffande gemensam styrelse för skola, där sådan försöksverksamhet bedreves, och statlig realskola. I anledning härav uppdrog Kungl. Maj:t åt 1951 års skolstyrelseutredning att skyndsamt framlägga särskilt förslag om den lokala skolledningens organisation att underställas 1952 års riksdag.

Skolstyrelseutredningen avgav den 24 januari 1952 — med uttalande, att utredningen icke ansett sig kunna inom den föreslagna tiden taga slutlig ställning till utredningsuppgiften — förslag till provisorisk lag om gemensam skolstyrelse i vissa fall, vilken lag skulle gälla åren 1953 och 1954. På grundval av utredningens förslag utarbetades förslag till lagen om särskild skolstyrelse i vissa fall. Sistnämnda förslag, som framlades för riksdagen i propositionen 1952:224, godtogs av riksdagen med vissa ändringar av formell natur (KU utl. nr 26, riksdagens skr. nr 407).

I enlighet med vad skolstyrelseutredningen förordat gällde lagen endast för tiden från och med den 1 januari 1953 till och med den 31 december 1954. Genom lagen ha i skoldistrikt, där försök med nioårig enhetsskola bedrivs — dock ej i Stockholms skoldistrikt — folk- och fortsättningsskolväsendet samt försöksverksamheten provisoriskt ställts under förvaltning av gemensam styrelse. Sådan styrelse benämnes i lagen särskild skolstyrelse. Efter beslut av Kungl. Maj:t kan särskild skolstyrelse vara styrelse även för högre folkskola, för fristående realskola, för annan högre statlig eller kommunal läroanstalt eller för yrkesundervisningsanstalt, dock ej för högre tekniskt läroverk eller central verkstadsskola. Särskild skolstyrelse har samma befogenheter och uppgifter, som eljest skolat tillkomma den styrelse eller de styrelser, i vilkas ställe den trätt.

I skrivelse den 10 december 1953 till chefen för ecklesiastikdepartementet anmälde skolstyrelseutredningen, att slutligt förslag angående skolväsendets lokala ledning icke komme att avgivas inom sådan tid, att proposition därom kunde avlämnas till 1954 års riksdag. Den provisoriska lagens giltighetstid borde därför enligt utredningen förlängas, förslagsvis med ett år.

Med anledning av vad skolstyrelseutredningen sålunda anfört framlades för riksdagen i proposition 1954:34 förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen om särskild skolstyrelse i vissa fall. Enligt förslaget, vilket antogs av riksdagen (KU utl. nr 1, riksdagens skr. nr 68) skulle lagen äga fortsatt giltighet till och med den 31 december 1955, varjämte till följd därav före utgången av år 1954 skulle förrättas val av ledamöter och suppleanter i särskild skolstyrelse för år 1955.

I skrivelse den 11 januari 1955 hemställde skolstyrelseutredningen, att lagen om särskild skolstyrelse i vissa fall måtte erhålla fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1957 samt anförde därvid huvudsakligen följande.

På grund av att utredningen funnit det nödvändigt att utarbeta särskilt förslag till vissa åtgärder rörande den pedagogiska ledningen av skolväsendet i försöksdistrikten m. m., avlämnat den 3 november 1954, har en förskjutning i utredningens arbete inträtt, vilken icke kunde förutses då utredningens anmälan av den 10 december 1953 gjordes. Enligt utredningens uppfattning är det vidare önskvärt, att förslag rörande skolans lokala ledning icke utbrytes och framlägges för sig utan om möjligt presenteras tillsammans med förslag om den regionala ledningens organisation, eftersom båda förslagen har samband med varandra och något ovillkorligt behov av en dylik utbrytning ej synes föreligga.

Utredningen räknar med att dess förslag i nämnda båda avseenden skall kunna framläggas under 1955 och föreläggas 1956 års riksdag. En omorganisation av mellaninstansväsendet torde emellertid, sedan beslut därom fattats, kräva en relativt lång förberedelsestid och icke kunna träda i kraft förrän tidigast vid årsskiftet 1956/57. Fördelaktigast synes emellertid vara att låta nya mellaninstanser börja fungera från och med ett budgetårs början, lämpligen från den 1 juli 1957. Då starka skäl talar för att nya skolstyrelser och nya mellaninstanser börjar sin verksamhet samtidigt, anser utredningen att den nu provisoriskt gällande skolstyrelselagen icke bör ersättas av en ny, definitiv skolstyrelselag förrän vid sistnämnda tidpunkt.

I förevarande proposition förslås i anslutning till det senast sagda, att lagen skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1957. Föredragande departementschefen har som stöd för det nu framlagda förslaget i propositionen anfört följande.

Med hänsyn till vad skolstyrelseutredningen anfört i skrivelsen den 11 januari 1955 fordras en ytterligare förlängning av den provisoriska samordning av den lokala skolledningen i försöksdistrikten, som skett genom 1952 års lag om särskild skolstyrelse i vissa fall. Utan att ta någon definitiv ståndpunkt till frågan, när en slutgiltig lagstiftning rörande organisationen av skolväsendets lokala ledning bör kunna träda i kraft, anser jag mot bakgrunden av utredningens framställning, att 1952 års lag bör erhålla fortsatt giltighet åtminstone intill utgången av juni 1957.

Vid den av mig föreslagna förlängningen av lagens giltighetstid bör i höst, då för övrigt nyval äger rum för landets folkskolestyrelser, förrättas nytt val av ledamöter och suppleanter i särskild skolstyrelse för perioden den 1 januari 1956—den 30 juni 1957.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande lagförslag och hemställer alltså,

att riksdagen ville med bifall till föreliggande proposition, nr 46, antaga följande

L a g

angående fortsatt giltighet av lagen den 6 juni 1952 (nr 434) om särskild skolstyrelse i vissa fall.

Härigenom förordnas, att lagen den 6 juni 1952 om särskild skolstyrelse i vissa fall, vilken enligt lag den 26 februari 1954 (nr 55) gäller till och med den 31 december 1955, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1957; och skall före utgången av år 1955 förrättas val av ledamöter och suppleanter i särskild skolstyrelse för tiden den 1 januari 1956—den 30 juni 1957.

Stockholm den 8 februari 1955

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elmgren*, Englund*, Hällgren*, Damström, Pettersson, Weiland, Fritiof Karlsson*, Erik Olsson och Sigfrid Larsson*; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, Pettersson i Norregård*, Norén, Håstad*, Swedberg*, Spångberg, Jonsson i Haverö*, Nordkvist i Kalmar*, fru Svedberg och herr Hammar*.

* Ej närvarande vid justeringen.